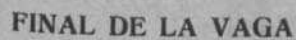

DE LA

Núm. 1763 ANY XXXIV

10 centims ===== Atrassats: 20

LA SOLUCIÓ

Primera impressió

El cronista, tot just arribat a Barcelona, sent encara el mareig de la gran urb; no ha sabut pas orientar-se al mitg d'aqueix tragi de civilitat. Li manca aquí la flora provinciana, ont escullia fàcilment el futil tema de les seves cròniques. Perdoneu al cronista. Prompte serà habituat a la vida ciutadana y no dubta pas que'ls seus ulls sabran veure y la seva intel·ligència penetrar en l'entranya dels homes y les coses, pera oferirvos sincerament, lectors estimats, cada setmana, el fruit de les seves observacions.

No obstant, quelcom interessant ha sigut ja vist pel cronista. De bella arribada ell ha assistit a l'exit d'un drama d'en Pitarra, un drama ab algomaver, reina perseguida, amors contrariats, tempesta y brandament de campanes; ha retrobat al vell actor Goula, més galan jove que mai; ha vist a un public entusiasta aplaudir—fer ball manetes, com diria, en aquesta ocasió, molt propiament, el filoleg M. Alcover—els inicis del resorgiment de nostre teatre català. Tot igual que en una tarda placèvola d'un diumenge de 1888, quan el cronista anava a «Romea» a esvaïr tristesses romàniques y a gaudir de feblers patriòtiques. Y el cronista, rejoyenit per aquesta visió retrospectiva, ha cregut esser encara estudiant y ha recorregut ardid l'aimada Barcelona del seu temps. En un cafè centric, a l'hora austera del crepuscle, ha presenciat les maniobres d'una alta arcabota, acobladora de tímids jovincels ab exòtiques etaires. Era allò un mercat lividinós, encobert ab presentacions cerimonioses. Tant ne vull, tant t'en daré. Els tractés se feien o's desfeien, a presència dels concorrents. L'intermediaria intentava, a voltes, posarlos a la raó. Els contractants estaven seriosos y les contractades somreien ab malícia, sota l'ombra lívida dels capells impossibles. Se regatejava la pròxima nit d'amor, com se regateja un manat de raves. Y, entre tant, algunes taules eren parades pera celebrar aquelles noces efímeres. Y l'establiment sever, mitgeval, s'anava omplint de dones, l'habillament de les quals era ben dispost pera un despullarse facil. Abrics que's treien d'una brassada y capells que's posaven d'un cop de puny. Maniobra, aqueixa darrera, que cap dòna catalana sabia realisar, ab la graciosa rapidesa que aquelles la realisaven. Era l'habit, l'habit de caure, sense marcir-se les plomes ni les sedes, en qualsevol recó, enllestint-se en un instant pera anar a caure més enllà. Y totes tenien les boques grosses, y cendra als ulls, y caminaven ab ritme de dansarines. El cronista pensava que això ja no es del 1888 y que això progressa sense sindicats, sense propaganda periodística, y sense conferencies, y sense homenatges d'encoratjament. Vivim, en això, la vida europea.

El cronista eixí d'aquell lloc: a fòra trobà carrilaires ab brassals vermells, homes marcats y filials que portaven fresc en la memoria tot un codig de ferro, y el cronista s'en

ha anat a sopar en la petita taula de fusta blanca d'una casa honrada.

Al matí següent el cronista ha fet son passeig pera gaudir de la puresa de l'aire de mar que esvandia les rambles. Ha notat, entre altres coses, que'ls arbres morien sense passar per la poètica agonia otomnal de les nostres selves. Del vert estival saltaven a un gris tragic y les fulles queien com rostides en un marciment sòptat, mancades del dols esgrogueïment que encanta els ulls y emmelengeix ab dolcesa l'esperit.

Més tart ha vist, en la grisor del matí emplujat, dones d'opulenta serenor y flors hermoses. Unes perdiu captives en una gavia estreta, arrufades com porcs-espins, esperaven indiferents al comprador, y el cronista ha pensat en la nostalgia dels turons coberts de romaní y en la crudeltat permesa dels negociants d'aucells, que ofereixen exemplars selvatges als civilisats capriciosos.

Enfront de l'Ateneu el cronista ha tingut la visió d'en Didac Ruiz, que devia esgratinyar furiosament, ab els seus ulls mlops, de somniador trascendental, en la pregonesa d'uns llibres obscurs com una còva. ¿En quina vida s'endinzava la vida d'aquell formidable comentador?

L'home de les selves ha sentit fret, y pera consolar-se a l'avens d'anyorances possibles, s'en ha anat a pendre mida d'un gec de vellut.

P. BERTRANA

En oberta contradicció

Segons el Ministeri de Foment, les fàbriques, aquí, van en augment; les edificacions, igual, mai han crescut com ara, ab increment desconegut; les industries prosperen de valent, y falten brassos y's demana gent.

Però, en cambi, el senyor Governadò, les coses veu de diferent colò. L'industria quasi estacionada viu; ningú n'emprèn de noves, segons diu; escasseja el treball y, en relació ab la d'abans, no hi hà edificació.

Pera evità els judicis temeraris que, a l'extraviar-la aixís, pot fer la gent, abans d'enviar les notes als diaris, ¿no podrien posarse previamment d'acord, els dos celosos funcionaris?

ABEL ORTIGA

EL DIJOUS, PERQUE HI HA BOUS, LA VELLA NO FILA

Si l'afició als braus va progressant com fins ara, no tindrà res de particular que, dintre de poc, presenciem, a Barcelona, coses mai vistes. Com aquesta, per exemple:

El cobrador.—¿Que no hi es el caixer?

El mosso.—Es als toros.

El cobrador.—Però aquet senyor bé deu saber que la lletra vens avui y que aquets documents se cobren de sol a sol...

El mosso.—No sé què dirli. Se cobren de sol a sol, però's paguen de corrida a corrida.

O diàlegs d'actualitat de la mena d'aquet:

—¿Es a dir que està arreglat, això, senyor Ribalta?

—Sí, nois. Dilluns, tothom a treballar.

—¡Maliatsiga la pega obrera! Vès què li costava a vostè allargar la vaga tres dies més...

—¿Per què?

—¡Home! ¡Vostè dirà!... Dijous hauriem pogut anar als toros.

O plàtiques de família per l'estil:

—¡Gué!... ¡Gué!... ¡Gué!...

—Calla, rebec; no ploris més.

—¡Gué!... ¡Gué!... ¡Gué!...

—¡Que callis, com set diables!

—¡Gué!... ¡Gué!... ¡Gué!...

—Mira, noi, que si fas rareses no vindras a veure el «Gallo».

O notes còmiques com la que segueix:

—Quant ne demana d'aquet gall?

—Tretze pessetes, y no'n hi treuré ni una malla.

—¿Me'l pot donar per onze, y no'n parlem més?

—¡Y ara! ¡Fugi, dona!... Se veu que vostè no'l sab el valor que tenen els galls a la plassa.

O escenes macabres com aquesta:

—¡Ei, bon home!

—¿Què vol, el senyor difunt?

—Un petit favor. Es ma darrera voluntat y espero que, si teniu bon cor, no voldreu negàrmela.

—Digui, veiam...

—En comptes d'anar pel Morrot, podrieu durme per Collblanc, y, de passada, entraria a veure la faena del «Gallo»...

O grotesques comedies representades al mitg del carrer:

—¡Cotxer! ¿Sou lliure?

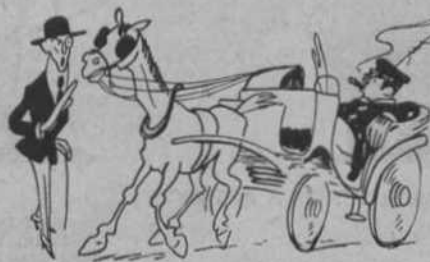
—Sí, senyor.

—Doncs, apa que haig d'anar als toros.

—Jo també hi vaig.

—Doncs, au... ¿No dieu que sou lliure?

—Per això mateix: soc lliure d'anarhi com me dongui la gana y... ¡avui hi vaig de senyor!

O dramas íntims com els que, a l'hora de l'apat, tindran lloc en moltes cases.

—¿Y el dinar?

—Per avui ja'ns dispensaras... Tu mateix te'l pots arreglar y servirte'l.

—Però, ¿que us heu tornat ximples?

—¡Fill, pren paciència!... Arribes a les dues del despatx..., la corrida comensa a dos quarts de tres... Tu diras si podem entretenirnos en servirte el dinar, havent d'esser puntuals a Las Arenas.

O quadros saladíssims, dignes del pinzell de Goya:

—¡Ai, mossèn Baldiri!

—¿Què teniu, bona dona?

—¡En Pau, el de casa, que se m'està morint. ¡Corri!... ¡Cuiti!... ¡Pórtli el combragar y els olis, per l'amor de Deu!...

—Aneu, aneu... Digueu-li que s'espera, que en sortint de la corrida no li faltaran els sagraments.

O males costums per l'estil:

—Noi, estic desesperat.

—¿Desesperat?

—Desesperadíssim... M'hauries de deixar un duro. Me fela molta aprensió donar aquet pas, però es indispensable...

—Y doncs, ¿què't passa?

—Me trobo en una gran necessitat... d'anar als toros.

MUNICIPALESCA

En Pich—l'home que no té temps pera res—no vol que's empleats fassin mai cara ni rebin el public ab reganys. Encara que enfeinat, es en Pich un regidor amable, amic de servir a tothom, y que no admet de cap de les maneres que's qui, per fas o per nefes, tenen d'anar a Cà la Ciutat, trobin a les oficines extemporànies descortesies.

Fa uns dies, tingué en Pich ocasió de comprovar personalment els graus d'educació que, pera entendre's ab el public, acostumen a gastar determinats senyors dels que confonen l'empleo ab una vinya, y als barcelonins que paguen ab jornalers als quals se pot manar a tort y a dret. An en Pich li feu pujar, l'experiencia, la mosca al nas. Se queixà a l'Arcalde, que permet que's servidors del Municipi tinguin, ab el poble que's manté, tan poca consideració. S'instruí, a pres d'en Pich, el consabut expedient, y es facil que, de no interposars'hi extranyes influencies, purgui, l'empleat culpable del pecat de desatenció, una falta que, a l'Ajuntament, ha adquirit el caracter d'endèmica.

En Pich, doncs, està pels modos. Vol probar, sobre tot, que no està l'urbanitat renyida ab la democràcia, y que's pot exercir d'empleat municipal, sense deixar, per això, d'esser persona educada.

En Pich ha pregat novament a l'Arcalde que, respecte als empleats descortesos, obri ab el major rigor. Nosaltres hem trobat an en Pich pel carrer,

- Senyor Pich...
- Impossible, vaig depressa.
- Un moment.
- Li dic que m'esperen.
- Tot caminant?
- Si es aixís, potser l'escollaré.
- Hem llegit que s'ha queixat a l'Arcalde del poc mirament ab que alguns empleats reben al public.
- No he fet bé?
- De primera.
- Doncs no'n parlem més. Vull que's dependents del Municipi estiguin alegres, encara que no sigui l'hora de cobrar. ¿Vol res més?
- Donarli les gracies y dirli que dispensi l'estona que li he fet perdre.
- Està dispensat. Passiho bé.
- Bon dia tingui.

JUST

Dotze dies de vaga

Som el dilluns. La vaga dels carrellaires s'ha acabat y en Mateu, vestit ab el seu etern trajo blau, s'enamina a l'estació pera rependre la feina interrompuda l'endemà de la diada de la Mercè.

Una figura riallera s'interposa a son pas.

—¡Mateu, hombre, no corras tanto!...

Es en Bermúdez, l'insigne muni-

DE POTENCIA A POTENCIA

cipal, que en aquell precís moment và a comensar la jornada y pren posicions en l'acera predilecta.

—¡Hola!... Ja ho veieu, ja hi tornem.

—¿Es decir que habéis hecho las paus?

—Aixís ho sembla. Y a fè que ja convenia. Dotze dies sense fer res són capassos de cansar a qualsevol.

—Eso sí que no lo entenc. ¿Vols dir que lo que cansa no es el treballar?

—No pas a mi. No us podeu imaginar lo que he anyorat la màquina, jo, aquets dies.

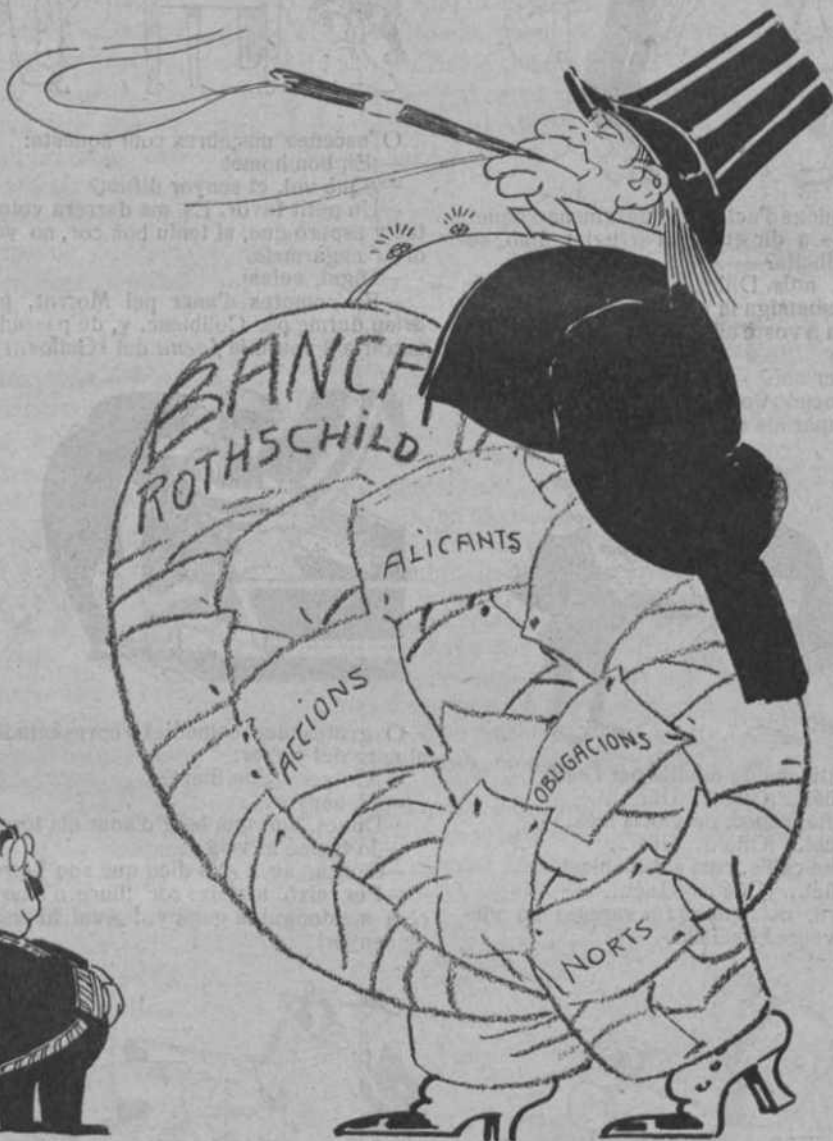
—¿Que tenías miedo de que se't posés malalta?

—Ja's coneix que no n'heu cuidat mai cap, vos, de màquina, Bermúdez. El maquinista y la locomotora són com l'enamorat y la dona estimada. Necesita veurela sempre, estar al seu costat, respirar l'ambient que ella respira...

—¿Per què no ibas a visitarla durant la vaga?

—¡Perquè no gosava, perquè la dignitat m'ho impedia!... Però, si sapiguessiu lo que m'ha fet patir aquesta separació!... Devegades pensava: Si no va, inactiva, abandonada, ¡còm deu rovellarse, la pobreta!... Y si va, entregada a mans extranyes, ¡còm deu trobarse, l'infelissa!...

—¿Tan delicats son, esos monstruos?

—¿Qué tal? ¿Esten satisfet del meu comportament?

—¡Y tal, home! T'has excedit y tot. Això no es desferlos la vaga; això es ferlos un nus al coll.

•EL CAMPANAR DE PALMA•

—Realment, això de l'espèctec de campanes fa molt efecte.
—¿Ho veuen?... ¡Ja'ls hi vaig dir jo, que l'obra del meu pare fa-
ria molt soroll!

—Més que una criatura de tres mesos. Una màquina de carril, governada per un maquinista que la cuidi y la mani ab carinyo, es docil com un anyell. Però, tracteula malament, feula anar de qualsevol manera, aneuli ab cops y reganys... Veureu que desseguida us plantarà cara y a la millor ocasió us donarà un disgust. ¿Que no ho heu reparat aquets dies?

—No; no he reparado res.

—Doncs se'n ha adonat tothom. A pesar de que les locomotores que funcionaven no eren més que deu o dotze y que sempre marxaven a pas de caragol, a cada moment hi havia paros, desperfectes y averies. ¿Com es que quan les guiem nosaltres això no passa?

—No lo sé.

—Jo sí. Per això tremolo no més al pensar les injurietes que potser hauràn fet a la meua, juna màquina tan hermosa, tan fina, tan obediencial...

—Bien, hombre, no te aflijas por eso, que de seguro te

la vas a trobar debajo del tinglado, tan guapa y tan fresca y completamente incólume.

—¿Y si no es aixís?... Es un moment que'l desitjo y el temo, el d'aquesta primera entrevista. Devegades voldria ser ja allí y haverla examinada y recorreguda tota, pessa per pessa y rebló per rebló. Altres cops preferiria esperar a demà, pera retardar tot lo possible l'instant suprem de la nostra abraçada.

—Me parece, Mateu, que si los de la chunta te oían hablar así, dirían que ets un mal vaguista.

—¿Jo?...

—Sí. Ese exagerado amor a la locomotora ha de atenuar bastante tu entusiasmo por las reivindicaciones obreras...

—No ho cregueu...

—¡Vaya! Para un trabajador, lo principal han de ser sus derechos.

—Agermanats ab els seus devers.

—Acabarás por ser esquirol...

—No teniu cara de bon profeta...

Però, adeu siau, Bermúdez, que'l temps passa y'm sabria greu fer tart.

—Vacha, doncs, no cansarshi.

—Se m'ocurreix una idea... ¿Sabeu què haurieu de fer?... Declaràrvoshi vosaltres, els municipals, ara, en vaga.

En Bermúdez somriu bondadosament.

—Nosaltres, en vaga no'ns hi podem declarar, hombre!...

—¿Per què?

—Porquè... ya hi estamos siempre.

MATIAS BONAFÉ

Del jardí dels humoristes

UN HOME SUSCEPTIBLE

L'escena té lloc davant del Palau de Justícia.

En Rampinyando's topa ab el seu amic Punxa-ventres.

—¡Hola! ¿Què tal, amic Punxa-ventres? ¿Tu per aquí?... ¿Què t'ha passat?... Deus venir...

—Sí, vinc d'aquí dintre—respon l'amic, senyalant el Palau de Justícia.

—¡Ah, diable!... Ja entenc.

—L'he passada ben prima, però ja estic llest. He sigut absolt; m'acaben de donar la llibertat.

—¡Bravísim, xicot! Te felicito. ¿Y pot saberse per què t'havia enredat la justícia?

—¡Res!... ¡Una ganivetada a un senyor!...

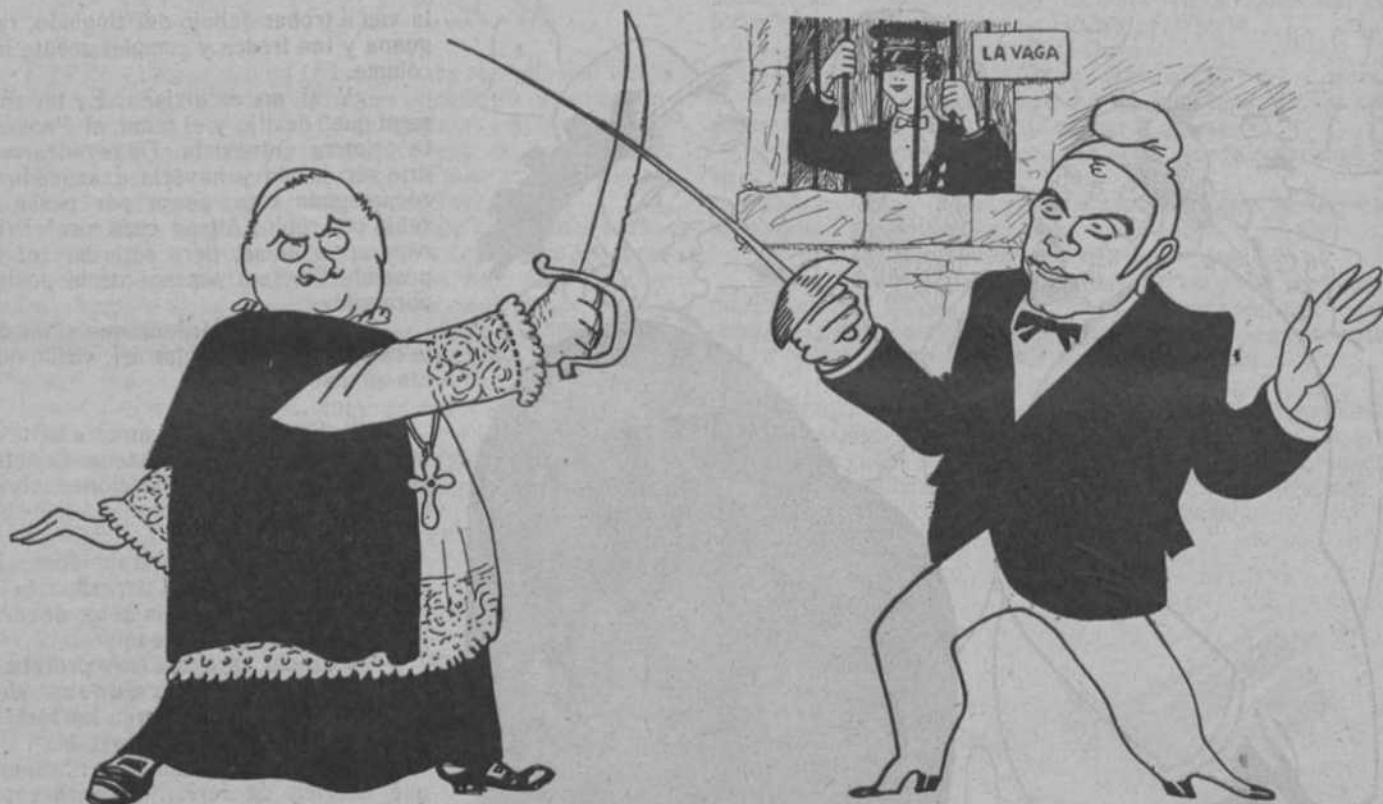
—¿Una ganivetada?... ¿Què dius?... ¿Y haventhi probes t'han deixat anar al carrer?

—¡Ja ho veus!

—¿Com pot ser?

—¡L'advocat defensor, home, que es un gran talent! Te'l recomano, uoi... ¡Qnin sabi!

—¿Es dir, que ho ha fet bé?

EL DESAFIO

Don Alacandro y el Bisbe
s'han barallat per la dama,
y, al fi, tots dos han guanyat:
l'un els vots, l'altre les ànimes.

—Vès, que fins m'ha fet venir les llàgrimes als ulls.

—Bé, ¿què ha dit?...

—¿Què ha dit, dius?... ¡Cosas admirables!... ¡Ha estat colossal! ¡Inspiradíssim!... Ha dit que jo era un alcohòlic incurable, fill de pares borratxos; que'l meu pare era un idiota que ja se li veia a la cara; que la meua mare era una mona pastada, sense ús de raó; que'ls meus avis havien sigut l'escoria de la societat; que'ls meus germans són uns micos irresponsables... y que en quant an a mi, no s'havia de fer sinó mirarme pera comprendre que soc un perfecte imbecil. El meu front estret, les meves orelles de bestia, els meus ulls plens d'estupidesa, tot demostra, segons ell, la meua falta de consistència moral y intelectual.

—¡Sí que ha parlat com un llibre!

—¡Oh!, ¡oh!... Un talent extraordinari.

—Y els jutges ¿què hi deien?

—Els jutges movien la testa pausadament, donantli la raó, assentint a tot lo que ell deia. Aleshores, l'advocat ha apretat encara ab més furia. «Aquest home que teniu al davant—ha dit, senyalantme a mi—es un ser despreciable, un infelís que no serveix pera res, incapas de treballar...

—Bé, ¿y el resultat de tot això?

—¿El resultat? Que soc un desgraciat inconcient y que no se'm podia, no se'm devia condemnar.

—¿Aquesta ha sigut l'opinió dels senyors jutges y del jurat?

—Després de tres minuts de deliberar, han proclamat el seu veredict, un veredict d'absolució... y aquí'm tens, felís, lliure, independent.

—Ja't dic jo que has estat ben bé de sòrt, noi.

—Y tot, gracies a l'advocat, que ha dit de mi totes aquelles coses.

—Però, ara, de tu a mi, ¿no'm podries dir el motiu del teu

crim? ¿Per què li vares clavar aquella tremenda ganivetada an el pobre senyor?

—¿Per què?... Perquè'm va dir ximple, y ximple jo no m'ho deixo dir per ningú... Ja'm coneixes, tu... Soc molt susceptible... Les sangs me van pujar al cap y... ¡Déu nos en guard d'un ja està fet.

E. JOLICLER

L'ILLA DE LA CALMA

XIII

DEL «TERRENO» A PALMA

Si el viatger es un home actiu o un home d'acció, com ne diuen avui dels homes que van per feina, y pera entornarse'n a Palma vol anarhi en poca estona, hi hà un altre medi més segur: embarcarse y s'hi es desseguida.

Allí, a l'altra banda del port, se veu la catedral y els barcos. Es un camí curt y segur y s'hi pot anar per la dressera, perquè'l mar sempre ho es de dressera.

Un se'n và, doncs, a una riba, crida un barquer y aneu cap a Palma.

Un crida el barquer, però el barquer dorm.

¡S'hi està tan bé dintre d'una barca, tenint les ones per bressol...; l'oreig es tan pur y tan suau, an aquelles voreres de mar...; hi cau un solet tan manyac, que un troba natural que dormi! A ésser barquer, ¿quí no dormiria?

El barquer dorm, però al cap d'una estona que un l'ha cridat, se desvetlla, s'aixeca del fons, estira els brassos, desfà tres o quatre nusos d'aquets que tenen les barques pera atracar y desatracar y fer lo que'n diuen maniobra, us pregunta ont volen anar, y us embarca pera anar a Palma.

Abans d'anarhi, això sí, com que hi hà més d'un quart de rems, consulta el vent pera alçar la vela, y com que ab això de la vela, si no se sab manejar bé, hi ha naufragat tanta gent, per si fa garbí o fa lleveig, si ara arriba de ponent o si se'n entorna cap a llevant, triga un aic a posar la popa, però quan la posa es cosa segura.

Lo que hi hà es que, aixís que arrenquen, en lloc d'anar cap a Palma, veien que feu un biaix y us en aneu cap a l'altra banda; això us sorprèn, però es molt natural. En diuen anar contra vent, y l'anar contra vent vol dir anar cap allí ont un novoldria, ab un joc d'anguls y de tangents, que us allunyen... pera aproparvos, encara que això costi d'entendre an el que no sab de coses de mar.

De la primera embranzida us en aneu a dret fil a la vora d'una farola que potser es més lluny de Palma que allà ont havieu sortit. Torneu a pendre una embranzida de través y torneu al Terreno, però ja més de vint metres enllà. Tombant la vela, aneu a la dreta, y de la dreta a l'esquerra, y de l'esquerra a viceversa. Vireu per aquí, y vireu per allà, y feu tant camí y tan poc seguit que, o bé la catedral recula, o sou vosaltres que no avenseu. Si Colon ho hagués fet aixís, encara avui els seus hereus el portarien cap a Amèrica.

De tots modos, encara que no ho sembli, un và endavant. D'això no hi hà dubte. Podria ésser un efecte d'òptica, però no ho es. Y tant no ho es, que, com que'l sol ja s'ha alocat a darrera de les montanyes, para l'oreig y la barca's para y la vela's queda penjant com un llensol que han posat a estendre.

El mariner, que es molt reflexiu, pensa un moment lo que té de fer. No's vol decidir a maniobrar sense

consultar altra vegada els cardinals y els elements. Veient que no's pot servir del vent, cerca tal volta una corrent d'aigua que us porti, pam més o pam menys, allà ont heu de desembarcar; però, veient que ve la fosca y que les corrents no estan pera correr, pren el partit de lo que's fa mitja hora abans dels naufragis: agafa els rems y's posa a remar.

Al cap d'un moment se cansa y reposa y pera ajudar a passar l'estona comensa a explicar els seus viatges, y els viatges són tan interessants que ja el remar no té importància.

Aquell home que fa el tragecte d'una escollera a una farola y d'una farola a un moll, ha corregut tots els mars, ha estat a totes les costes, y com que'l que ha viatjat tant sempre té coses pera explicar, demaneune d'explicacions: ¡vint viatges d'anada y tornada!

Ha corregut el Paranà, aquell riu com una badia, que porta l'aigua d'unes boscúries que sols hi lloguen pis les

DESVETLLAMENT PRUDENCIAL

—Sí, senyora, he trucat; he trucat a la porta.
—No ho he pas sentit.
—Es que no he trucat gaire fort, per por de despertarla.

DE LA VAGA FERROVIÀRIA — LA SOLUCIÓ DEL CONFLICTE

Miting del dissabte, en el qual s'acorda per aclamació la tornada al treball.

serpents; riu de fang y de cocodrils, que té la Pampa per voreres. Ha arribat a les grans cascates; ab un llaud sense quilla ha anat riu amunt y riu avall, dies y dies, y mesos y mesos, sempre ab la soletat per guia y els yacarés per companyia, y us explica ab tant d'amor aquella desolació, que'ls remes li cauen de les mans, y la barca ja es com una boia que espera que'l Paraná la dugui sola fins a Palma.

Aquell home també ha seguit tots els ports del vell orient, tots els de Grecia, tots els d'Egipte, y ha arribat a la mateixa India. Parla de Constantinopla, de ses mesquites y minarets, com si parlés de Sant Francesc o de la torre de la sèn; descriu les costes de Smirna, com si fossin el Molinar; parla del Cairo y de Jerusalem, com si vinguessin a esser el barri de Santa Catalina, y quan arriba a l'India, us descriu tan bé, al seu modo, els grans palaus de Benarés, les aigües sagrades del Ganges y les selves d'aquella terra, plenes de fosca y de misteri, que un li diu que no porti pressa (y ell no'n porta), que no ve d'aquí, que si no arriben aquell vespre ja arribaran l'endemà, que val més viatjar an el barco del pensament, que un se'l guia, que esser pasto de les onades o juguete de les mateixes.

No'n du de pressa; en du tan poca, y s'entusiasma

tant, explicantse, y un s'embadaleix tant escoltantlo, que sentiu que la nit se'n ve a sobre a la mitat de la ruta.

Els barcos ja han encès la llum y la destrien a dintre de l'aigua; els farells de Porto Pi y del port van giravoltant la claror pera anar veient tota la badia; el mar es negre, però tan negre, que arriben a dubtar de que n'hi hagi, y el cel es tan brodat d'estrelles, que hi hà les que's veuen... y les que no's veuen.

Guiantnos ab elles, o ab lo que's pot, a la fi un arriba a Palma. Ab tres hores de navegar heu fet una milla. ¡Déu n'hi dó! Poden dir que heu guanyat el recort d'anar poc a poc pel mar; però, ¿per què's té d'arribar abans si un se troba be pel camí? ¿Què se'n tren d'anar més depressa si a l'esser a lloc ja s'ha acabat la feina? S'arriba a Palma ab salut, y sense sotraes, y sense empentes, y aixís que un posa els peus en terra's troba que aquell tramvia havia descarrilat a un dels llocs que té per costum.

Y es que un tramvia, pera viatjar, mai es tan segur com un barco.

XARAU

¡Fòra recomanacions!

L'amic oficiós.—Senyor regidor...

El regidor.—¿Còm està?

L'amic oficiós.—Ja ho pot veure.

El regidor.—¿Quin vent el porta?

L'amic oficiós.—Venia...

El regidor.—¿A recomanarme algú?

L'amic oficiós.—¡Ni pensarho!

El regidor.—Es que no podria escoltarlo. Hi hà, respecte de les recomanacions, acords serios. D'aquí endavant seran, les influencies, un obstacle pera el que vulgui obtenir quelcom del Municipi.

L'amic oficiós.—Realment, ja era hora de que's fes aixís.

El regidor.—Lo primer que pera alcansar un empleu se necessita, es prescindir per complert dels padrins. Els merits, solzament...

L'amic oficiós.—Jo venia...

El regidor.—¿A insistir novament en favor de l'amic del qual m'ha parlat ja tantes vegades?

L'amic oficiós.—No, senyor. Jo'm guardaré, com d'escaldarme, de parlarli mai més del meu protegit.

El regidor.—No sab la satisfacció que'm dona. Hi hà un acord, entre'ls companys, y no seré jo qui el trenqui.

L'amic oficiós.—Farà perfectament.

El regidor.—La paraula, abans que tot.

L'amic oficiós.—Cabalment, en Ballester—la persona a la qual acaba vostè de referirse,—me deia ahir, tot prenent cafè: «El sogre's tracta ab l'Arcalde, desde fa més de trenta anys; ademés del sogre, tinc a fulano, a sotano y a mengano, intims amics meus, tots els quals conserven, ab els regidors X y N, immillorables relacions. ¡Considera si'm costaria gaire obtenir d'ells una recomanació verbal o escrita! Però no la demanaré. Es un recurs que desprecio y del que he abominat sempre».

El regidor.—Aquest escrupol proba la gran discreció del seu amic.

L'amic oficiós.—No fa encara cinc minuts, s'ha oposat resoltament a que vingués a parlar per ell. Estic segur que tindrà un disgust de mill dimonis, si arriba a saber que he pujat a veure'l a vostè y que he repetit al seu davant els seus nom y cognoms: Antoni Matalasón Notcansís, trentadós anys, aspirant a la plassa d'oficial primer en el Negociat de desvagats.

El regidor.—El seu amic Matalasón, qual sogre es amic de l'Arcalde, relacionat, ademés, per vies dels seus amics, ab els companys de Consistori X y N., es un home de gran talent.

L'amic oficiós.—Y un entusiasta admirador de vostè. Defensant la proposició per vostè presentada y que fa referencia als micos del Park, va anar l'altre vespre a trompades ab un seu amic de la Peña de l'Orient. «Tinc gran interès, va dirme desseguida, en que aquest acte meu de senzilla adhesió personal resti ignorat de Don Remigio. Podria pensarse...». Per la meua banda, no vull torcer la seva voluntat. Vaig donarli paraula de guar-

dar el secret y sabré complir la promesa. Li juro que vostè ignorarà tota la vida el combat sostingut en la taula de l'Orient.

El regidor.—Aquet rasgo m'arriba a l'ànima. Però es el fascic que'l seu amic sent per les recomanacions lo que'm decideix a protegirlo. Que vingui a veure'm demà sens falta. Per endavant li dic a vostè que es, el seu nomenament, cosa feta. El Negociat de desvagats tindrà, ab ell, l'oficial primer.

L'amic oficiós.—Sempre he dit que es vostè lo que se'n diu un home de caracter. A reveure.

El regidor.—Que s'hi conservi. Digui an en Matalasòn que demà l'espero.

L'amic oficiós.—Serà servit.

X. X.

PRINCIPAL.—Avui inaugura ses funcions la companyia Cobeña, que actuarà baix la batuta artística del celebrat Frederic Oliver.

Vegi's la llista de companyia y el programa d'obres a estrenar:

Actrius: Cobeña, Bustamante, Díaz, López, Lagar, Lombera, Montesinos, Nicolás, Pérez, Ramírez y Sánchez.—Actors: Cobeña (B.), Cobeña (R.), Farnós, Guirau, Gómez del Fresno, Muñoz, Llopis, Navajas, Pedrosa y Roig.

Obres noves: *La revolución desde abajo* (Sinesio Delgado), *Mamá* (Martínez Sierra), *Lo más hermoso*, *Las víctimas* (Duende de la Colegiata), *La marcha nupcial* (Bataille), *Petit café* (Tristán Bernard), *La bella marsellesa* (Bertón), *La esclava*, *Anibal* (Oliver), *La impostora* (Crespo), *Gismonda* (Sardou), *Catalina Howard* (Dumas), *Cuarto amarillo* (Leroux), una obra, encara sense titol, d'en Cristofol de Castro, y altres que s'anunciaran oportunament.

ROMEA.—*Las máscaras*, comedia del celebrat anglès Jones, no sembla pas de l'autor d'*Els hipòcrites*. Ni per l'acció diluida, ni pels caracters mansament definits, ni per l'escassa transcendència satírica, arriba a lograr l'interès del public; menys pot produir emoció y entusiasme. Ab tot, fou aplaudit el primer acte, per la ferma exposició, que prometia tota una altra cosa. Lo pitjor d'aquesta comedia es que produeix desorientació completa en l'ànim del espectador, que acaba per no saber si tot lo que hi passa va de serio o de broma.

Els artistes varen esforcarse, però inutilment.

La versió castellana, dels senyors Maristany y Fabrè, no es pera treure ni posar merit al llibre.

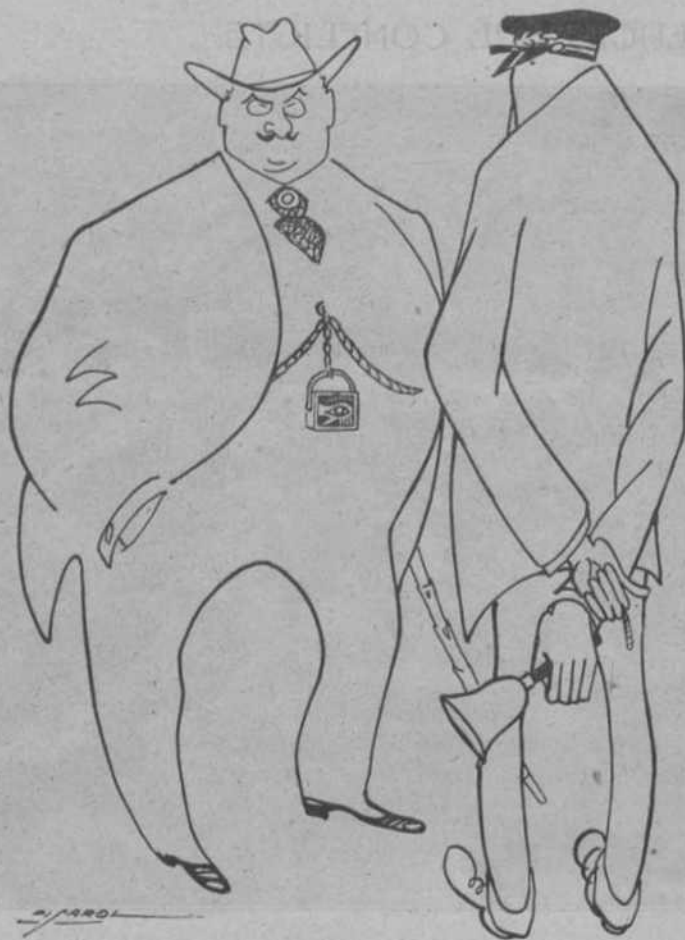
—Aquesta nit, veritable aconeteixement: estrena de la comedia en dos actes y en prosa, de l'ilustre Benavente, *Amor de amar*. Se posarà baix la direcció de l'Enric Jiménez, y la protagonista, «Marquesa Rosalinda», anirà a carrec de la simpàtica actriu Rafela Abadía.

NOVEDADES.—En Ricard Calvo ha escullit aquest any les taules de Novetats, pera continuar declamantnos dramas y comedies del teatre classic castellà, alternades ab produccions del teatre modern.

L'inauguració de la temporada fou dissabte passat, posantse en escena *El vergonzoso en palacio*, d'en Tirso de Molina, joia del teatre antic, y *Cuento de Abril*, moderna producció d'en Valle-Inclán, davant de quin nom es precis descobrirse.

En Calvo s'imposa com sempre per la seva dicció puríssima y pel seu accionar elegant. A dir veritat trobem, el teatre de Novetats un poc gran pera les facultats d'en Calvo; el marc reduït de Rómea era molt més propi pera'l género que cultiva.

La senyora Velázquez ajuda ab amor an en Calvo, si bé no té

¿TOTS CONTENTS?

—Y doncs, ¿ja torneu a treballar, eh?... ¿Ab bones condicions, al menys?

—Oh, això de les condicions, vostè ho deu saber millor que nosaltres.

aquesta hermosa dama grans condicions pera figurar com primera actriu d'una companyia; es freda, la seva ànima no vibra a compas del personatge que encarna, y això, que en una dameta jove no té gran importancia, es defecte capitalíssim pera fer els papers forts de tot lo que's presenti.

El reste de la companyia es ben triat, formant tots plegats un conjunt armonic molt apreciable.

Si en Calvo desterrés del seu repertori els dramas carrinclons y passats de moda de l'Echegaray y seleccionés un xic més encara el teatre antic que representa, s'enduria les simpaties de tothom.

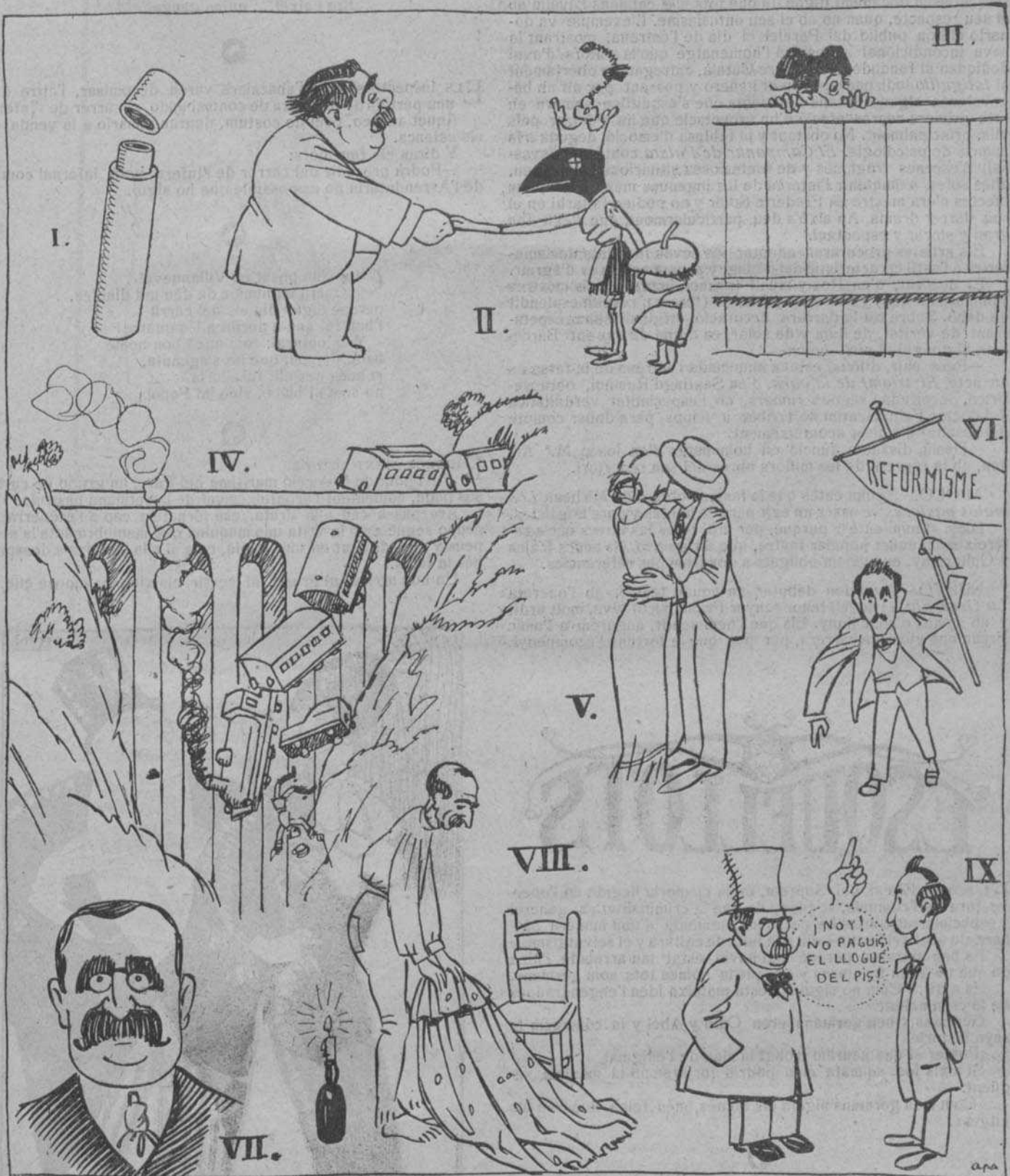
ELDORADO.—La notabilíssima companyia comic-dramàtica que dirigeix l'intelligent Villagómez, degué inaugurar ahir ses funcions. Formaven el programa d'aquest importantíssim debut dues obres selectes del teatre modern castellà: l'hermosa comedia, del gran Benavente, *Más fuerte que el amor*, y la bonica pessa, dels germans Quintero, *El amor d'oscuros*. És de suposar que'l teatre's veuria plè y que'ls aplaudiments no escassejarien.

Entre'l personal artistic hi figuren les distingides actrius Sala, Molgosa, Alvarez, Segura, Castillo y Mareca, y els actors Rivero, López Alonso, Giraudier, Puigmoltó, Alvarez Segura y Granda.

L'empresa compta ab moltes obres noves pera estrenar y ab lo millor del repertori actual.

ESPANYOL (Sindicat d'autors catalans).—Ab un plé a vessar inaugurarà ses tasques la companyia del Sindicat. Veritat es que, a part del patriotisme, indispensable en una temporada d'absoluta dominació castellana, l'estrena d'*El Campanar de Palma* havia despertat certa expectació. L'obra pòstuma d'en

DE LA DARRERA VAGA.—INFORMACIÓ DE «L'ESQUELLA».

I. Un guarda-agulles.—II. L'Empalme.—III. Un guarda-barrera.—IV. La suspensió de garanties.—V. Un desvio.—VI. Un descarrilament.—VII. «El Esquirol mayor del Reino».—VIII. Una foradada.—IX. Un consell d'Administració.

Pitarra, ab les seves belleses y els seus defectes, es un interessantíssim document digne de que tots els catalans l'avalin ab el seu respecte, quan no ab el seu entusiasme. L'exemple va donarlo el bon public del Paral·lel el dia de l'estrena, mostrant la seva incondicional adhesió a l'homenatge que ls autors d'avui dediquen al fundador del Teatre Català, entregantse obertament al *latiguillo* indispensable en el gènere y passant per alt ab benevolensa alguns detalls deficientes que s'esquitllen sempre en tota primera representació d'un espectacle que ha d'entrar pels ulls, principalment. No obstant y la feblesa d'emoció, deguda a la manca de psicologia, *El Campanar de Palma* conté un devassall d'escenes tràgiques y de fantasioses situacions que basten, elles soles, a mantenir l'interès de les ingenues masses; d'aquets efectes n'era mestre en Frederic Soler y no podien faltarli en el seu darrer drama. An això's deu, particularment, que l'exit fos gran y sincer y espontani.

Els artistes procuraren adaptar les seves facultats declamatories a l'estil característic del diàleg, y aquest esforç es d'agrair.

El decorat, d'en Ros y Güell (primer acte) y dels mestres Vilumara (segon) y Moragas y Alarma (tercer), resulta esplendit de debò. Sobre tot la darrera decoració, originalíssima, espèrrant de veritat, de llum y de color, es digna de que tot Barcelona hi dongui el *visto-bueno*.

—Pera ahir, dijous, estava anunciada l'estrena de la farsa en un acte *El triomf de la carn*, d'en Santiago Rusiñol, obra satírica, inspirada, segons rumors, en l'especialitat verdulística del doctor Falp. Sentim no arribar a temps pera donar compte del resultat d'aquest aconeteixement.

—Demà, dissabte, funció en homenatge d'en Josep M.ª Arnau, ab la represa de les millors obres del seu repertori.

APOLO.—Tenim entès que la famosa obra d'en Mirbeau *Los malos pastores* va esser un exit pera l'empresa y pera ls artistes.

Diem «tenim entès» perquè, per ara, totes les noves que's refereixen an aquet popular teatre, que dirigeixen els amics Rojas y Guillemany, ens veiem obligats a donarles per referencies.

NUEVO.—Avui deu debutar en aquet teatre, ab l'opereta *La Generala*, el novell tenor senyor Franc, xicot jove, molt ardit y ab ganes d'anar lluny. Els que l'hem sentit, augurem a l'amic Franc una gloriosa carrera, per poc que la fortuna l'acompanyi.

ESQUELLOTS

EL senyor Fiscal del Suprem, en la memoria llegida en l'obertura de Tribunals, se plany de que la criminalitat en general y especialment contra les persones, augmenta d'una manera bàrbara «lo qual evidencia—diu—la falta de cultura y el selvatgisme.»

Es ben extrany, perquè mai havia estat tan arrelada l'idea de que no hi hà fronteres y de que ls homes tots som germans.

Es a dir... Com no sigui aquesta mateixa idea l'engendradora de la criminalitat.

Germans y ben germans eren Caín y Abel y ja coneixem la seva historia.

¡Potser sí que haurem trobat la clau de l'enigma!

Si aixís fos, aquesta clau podria forjarse ab la màxima següent:

«Com més germans siguin els homes, més feina donaran als jutges».

A Bulgaria, pel que's veu,
no tot es llet fermentada!
Hi hà, també, grans governants
que, d'un cop de ploma, saben
declarar en un moment
militars als carrilaires.
Ja sabem lo que dirien,
els nostres, a l'enterarse'n:

—Si els espanyols fossin búlgars,
¡tira peixet..., quina ganga!

ELS inspectors de la Tabacalera varen decomisar, l'altre dia, una partida de picadura de contrabando, al carrer de l'Infern. Aquet tabaco, com de costum, deuran posarlo a la venda en els estancs.

Y diran els fumadors:

—Podrà procedir del carrer de l'Infern, però infernal com el de l'Arrendataria no es possible que ho sigui.

CÒM s'ha posat en Villanueva!
¡Gasta un humor de deu mil diables,
perquè algun dia els del carril
l'han fet anà a dormir a les quatre!
Y es natural: com que'l bon home
està, de són, que no s'aguanta,
si anés per ell, fusellaria
no sols al bisbe, sinò ¡al Papa!

RIGOROSAMENT historic.

Al pont de la secció marítima del Parc, un grupo de curiosos bada, comentant l'aconeteixement de la setmana passada.

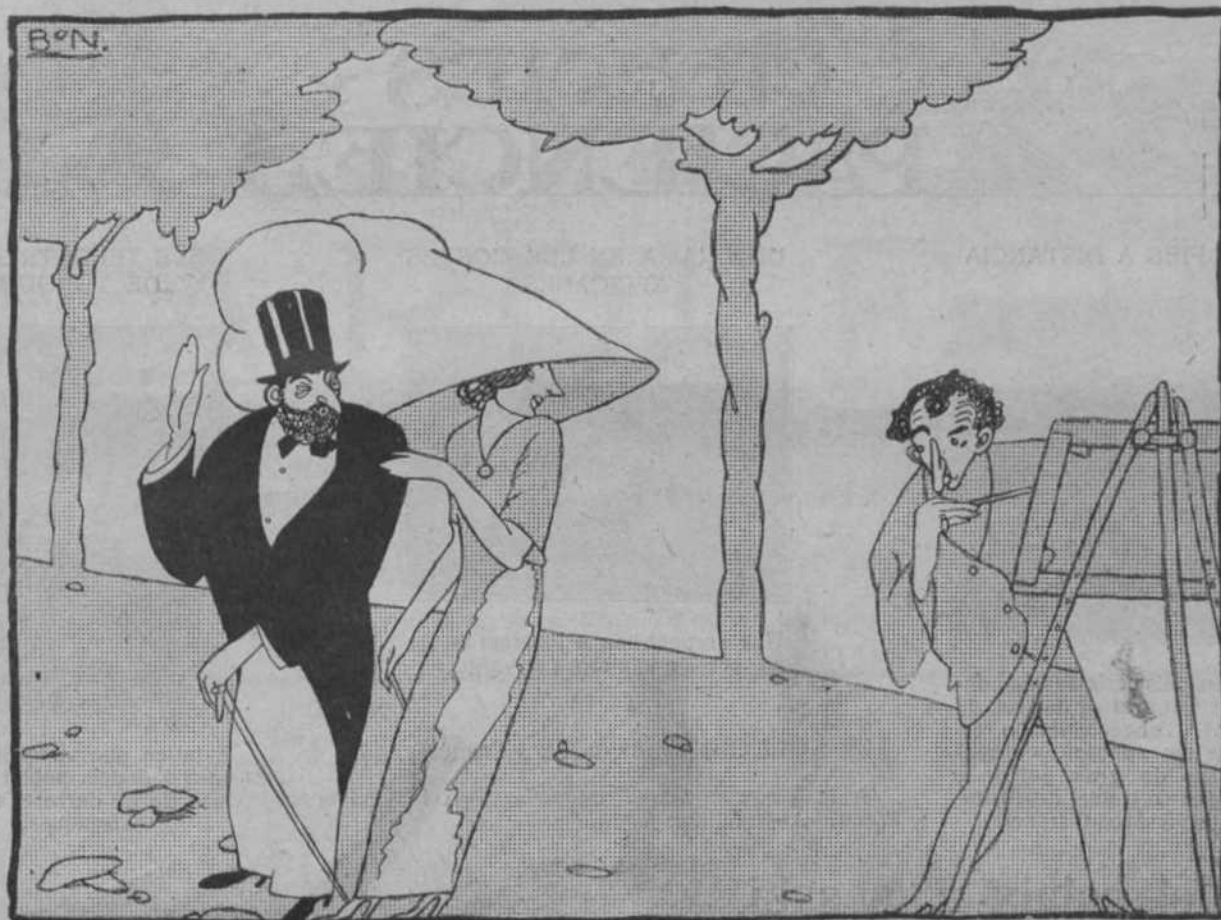
Ara passa cap a la dreta, ara tórname'n cap a l'esquerra, el grupo segueix ab la vista una màquina que manobra sota ls seus peus y que, de tant en tant, xiula, com si ella mateixa's desaprobes la feina.

Un nou arribat al grupo, al sentir els xiulets, suposa que es

L'OBSEQUI

—¿No t'agrada, aquet brassalet? ¡Es molt her-
mós!
—Sí, valdrà tant com vulguis, però són moda
vermells, ara.

«COMO EL QUERER»

—¿Has vist aquest pintor?... Pinta les fulles grogues y encara no ho són.
—¡Ja'l conec! És dels avensats!

la senyal de marxar algun tren, y un guarda de seguretat el treu del seu erro:

—Esto lo hacen pá que vean que saben tocar el pito.—
Y afegim nosaltres:

Que de si l'home deia veritat
no pot dubtarne ningú,
doncs quan ho diu un guarda de seguretat
es que n'està ben segú.

A l'entrar al miting ferroviari del dissabte, dos amics cotxers del tramvia de l'inglès se toparen ab un antic company carri-laire, subdit d'en Maristany.

El carrilaire, dirigintse a un dels dos amics:

—¡Adeu!—

L'altre amic, ab certa fiema:

—¡Que la companyia't tregui els ulls!

EL senyor Sostres està molt cremat perquè estem ja en plè Octubre y no estan a punt els aparells calefactors de l'Arcaldia. Això es un deplorable contrasentit, y que'm perdoni el se-nyor batlle.

—Si ara, que encara no té la calefacció, ja està cremadíssim, ¿què farà quan la tingui a la vora?

EL Diluvio—alguna cosa bona tenia que fer *El Diluvio*—re-marca la similitut de procediments usats per *El Progreso* y *El Correo Catalán*, pera atreure's la simpatia dels carrilaires, ab motiu de l'última—la primera y la darrera, podriem dir—vaga sostinguda.

Lerrouxistes y carlins se disputen les primícies d'haverse posat al costat dels obrers y haver sostingut la justícia de la seva causa. Y ho fan ab un mateix estil efectista y ab una mateixa prosa d'embaucadors. Perden el temps. Valdria més que'ls uns anessin a la revolució y els altres a la montanya. Els carri-laires ja's decidrien, en aquest cas, perquè ells no estan per re-tòriques.

QUE l'arrogant figura del nostre Portela havia fet estragos en més d'un cor de damisela barcelonina, es cosa per tothom sapiguda. Però, ab el nomenament de Fiscal del Suprem y con-següent trasllat del seu domicili a Madrid, se diu més: se parla aquets dies de que una senyora, viuda y rossa per més senyes, també vol seguirlo, puig, segons sembla, nostre Governador s'havia compromès de tal manera, que no seria res d'extrany, que ingresés prompte en el gremi de casats.

¡Quí sab si, un dia, els futurs fills d'en Portela, que segura-ment els farà tirar per governador, portaran sang catalana en ses venes!

Antoni López, editor — Ràmbia del Mítg, núm. 20

Impremta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

CIENCIAS Y PACIENCIAS

FOTOGRAFIES A DISTANCIA

Els reporters dels periodics de Londres treient fotografies del rei de Anglaterra. A l'objecte de no importunar-lo, han adoptat uns aparells-màquines de gran potencia, que'ls permet retratar detalladament a llarguíssimes distancies.

UN DRAMA EN LES COSTES AFRICANES

Una serpent-boa a l'instant de fer presa a una cabra selvatge.

DELS TERRATREMOLS DE TURQUIA

Estat en que va quedar una casa d'un dels poblets víctimes de les darreres caricies sísmiques.

SOLUCIONS als darrers Trenca-caps

A la Targeta: *Las Francesillas*.—A la Conversa: *Tiana*.—Al Jeroglífic: *Jornal*.

Del calaix d'un sabí

COM SE FA PERA TREURE AIGUA PURA D'UN POU

Es molt facil treure aigua clara y bona del fons d'un pou, encara que en la superficie sigui molt bruta.

S'agafa una ampolla gran y s'hi coloca un tap de suro cap per avall, lligant an aquet una corda A y colocalant al coll de l'ampolla una altra corda ab un pes que vingui a parar poc més avall d'aquella y una tercera corda B pera sostenirla quan convingui.

Se fa baixar l'ampolla al pou, tenintla sospesa per la corda A, de modo que, a l'atravessar la superficie de l'aigua, restará tapada. Quan arribi al fons, s'afluixa aquesta corda y s'agafa l'altra marcada ab la lletra B. Aleshores será quan el pes de l'aigua obligará al tap a enfonsarse dins l'ampolla y aquesta s'omplirà d'aigua pura. Ja no'ns caldrà sinó estirar la corda A, pera tornar a tancar l'ampolla y al mateix temps arriarla cap amunt.

Aquet sistema no sols assegura l'extracció d'una aigua molt neta, sinó... molt més fresca.

KARADES

I

Prima, consonant (plural);
aliment, *segon-girat*;
darrera-tercera, estat;
poble català el *total*.

A. B. (8) LO RECTOR DE VALLFOGONA

II

Una nota es ma *primera*;
dos-inversa, mineral;
consonant don' la *tercera*;
la *darrera*, una vocal;
y si mires bé, com cal,
lector, aquesta xarada,
essent un poc rumiada
trobaras el seu *total*.

JOAN ANTICH PUQUI

TARGETA

ANA PALET

LLERS

Formar ab aquestes lletres, degudament combinades, el nom d'una obra catalana.

M. Roca CAVALLERA

ANAGRAMA

—¿Quin *tot* té un plat de *total*?
—¿Per' vostè?... Se'n farà un *ral*.

R. VALLS

ENDEVINALLA

No soc bestia ni persona;
no tinc boca, prò tinc dents,
y quan me fas treballar
sols ab oli me mantens.

IGUAL METRO

JEROGLIFICS

I

CONTRA
Pes
A

RICARDO LAFFITTE

II

MARS

M. B. F.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

ESTA SEMANA SE PONE Á LA VENTA

NAPOLÉON

EN LA GUERRA Y EN LA PAZ

CIENT ANECDOTAS FAMOSAS DE BONAPARTE

Por LOUIS DE SAINT GERVAIS * * Versión castellana de A. CASTILLO

Un tomo 8.º, esmeradamente impreso, ptas. 1 * Edición de lujo, encuadernación tela, ptas. 2

Pronto aparecerá el popular libro

EL AÑO EN LA MANO

- Almanaque - Enciclopedia de la vida práctica para 1913 -

— AÑO 6.º DE SU PUBLICACIÓN —

EL AÑO EN LA MANO para 1913 es el más interesante y ameno de los publicados hasta hoy.

EL AÑO EN LA MANO para 1913 aparecerá completamente transformado, pues se han introducido importantes reformas en la parte del texto y de la ilustración.

EL AÑO EN LA MANO aparecerá con una artística tapa, original del reputado artista O. Junyent.

Los regalos que EL AÑO EN LA MANO ofrece á sus lectores son muy importantes y, como en años anteriores, regala á los lectores una participación á la

Lotería de Navidad

PRECIO: Edición económica. Ptas. 1'50.—Edición de lujo. Ptas. 2.

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuo o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebirà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorguen rebaixes.

PERSEGUINT ALS SEGADORS

Cambó-Tenorio: —¡Cual gritan estos malditos!...